

GRUBOŚĆ (69) *sb f*

grubość (67), **hrubość** (2) *OrzQuin, GrzepGeom.*

o jasne.

sg N grubość (20). ◇ *G* grubości (26). ◇ *A* grubość (13). ◇ *I* grubością (6). ◇ *pl A* grubości (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVIII) i XVIII w.

1. Prymitywność, niedoskonałość (34) :

a. O materii (4) : Pátrż ná Száfir/ ná Rubin/ á ná profty kámień/ Iuż ciężkość/ ciemność/ grubość/ wnet obaczyłz ná nim. *RejWiz* 113; Bo zemiá z oney łwey grubości á łzpetności nadobnie łie zázieleni *RejZwierc* 95.

grubość czego (2): *RejWiz* 113; iż áni łam wzwie iáko á kiedy łie ma wrwáć iáko z drzewá iábłko łprochniáć/ á vpáść márníe ná grubość zyemie/ á potym zgináć á w niwecz łie obroćić. *RejAp* 5v.

W przeciwstawieniu: »grubość ... subtylność« (1): Poórzylz ná ciężką zemię [!]/ y ná yey grubości/ Pátrż ná ogyeń/ ná wodę/ ná ich łubtylności. *RejWiz* 113.

b. O ludzkich cechach psychicznych i umysłowych: prostactwo, ordynarność, pospolitość, nieuctwo, brak kultury; barbaries *Mącz, Calep, Cn; ruditas Mącz, Calep; infacitiae, rusticitas Calep, Cn; feritas, inscitia Mącz; atechnia, impolitia, inficientiae, rus, simplicitas rudis Cn* (23) : *BielKron* 246; Ex feritate ad mansuetudinem traducere, Od bełtialskiej grubości ku łuckości y ochędożności prziwieść *Mącz* 120d, 23b, 372d; Chceli tedy Litwá [...] Polłzce być równá/ niechayże oná co rychłéy [...] głupość w mądrość/ á hrubość łwá w ćwiczóná náture Polłką [zmieni] *OrzQuin* Q3; *GórnDworz* F4v; *WujJud* A3v; Wytárlá łię niepomáłu tego náłzgego wieku grubość y w łłowíech y w łpofobíe mowíenia. *ModrzBaz* 59v, 51v; *SkarŻyw* 581; Rusticitas – Chłopski obyczáí, grubołcz. *Calep* 933b, 531b, 930b; Y przeto z tey łekności y grubości/ [człowiek] łobíe wedle ćielełney náture łwoiey bogi widome czynił *SkarKaz* 487a; *SkarKazSej* 696b.

grubość czego [= *pod względem czego*] (3): Gdiż melankolia czyni grubość rozumu á tudziez y łzalonołć. *GlabGad* O4, P7v; *GórnDworz* F2.

W przeciwstawieniu: »grubość ... piękność« (1): wyrwie iákie łtáropolłkie z Bogárodzice łłowo/ á s Czełkiem iákiem gładkiem łłowkiem ná łztych íe wyłádzi/ áby łwe^{go} íęzyká grubość/ á obcego piękność pokazał *GórnDworz* F2.

Szeregi: »grubość, (a, i) nieumiejętność« (4): *Mącz* 359c; Ale gdj v łíebíe vwázyłz/ iáko nędzne łá [...] ony kołcioły Mofkiewłkie/ y iáko łá ołsierociáć w náuce/ y wielką grubością á nie vmieiętnością záráżone *SkarJedn* 377, 366; *Calep* 124a.

»sprosność i grubość« (1): łprołność łię y grubość korzeni/ [...] zá nieumieiętnością błędy náłtáíá *SkarJedn* 357.

c. O wyglądzie zewnętrznym i budowie fizycznej (6) : Fenitrum íełł ziółeczko/ mocy bárzo wielkiej/ Práwie ku odpędzeniu/ tey grubości włzelkiej. Ktora więc z przyrodzenia/ czáłem łie przydáie/ Albo z niełzánowánia/ ná ćiáło łie wdáie. *PaxLiz* D2v, D2v [2 r.].

grubość czego (3): z grubołci íego połstawy iż był bárzo łzpetny łádził go być złich obyczáíow *GlabGad* L8; Paznochty grube gdj rołtá, vkazuiá thez grubość przyrodzenia y pokarmu *GlabGad* P4;

ále y po wiérzchu twarz/ lepiéy niż Pomatá/ [...] z iągielek/ z lifzáiów/ z grubości płci/ [cieplice] cudnie ochędożą. *Oczko* 14v.

d. *O rzeczach przeznaczonych do użytku [czego] (1)* : Czemu cie nie odwiodla ganiebnoftz ij gruboftz onego mieltza [Golgoty]? *OpecŻyw* 146v; [cf znac. 1.c. *GlabGad* P4].

2. *Znaczna szerokość w przekroju; spissitas, spissitudo Mącz; crassamentum, crassitudo, grossitudo Cn (10)* : Spissitudo et spissitas, Gęłtość/ miążzość/ grubość. *Mącz* 409b.

grubość czego (4): *FalZioł* I 90a, 135c; abowiem ta grubość fierfci pochodzi z kolery *GlabGad* A8; ieft to w infzim ciefcie dla grubości fkory ziarna *GlabGad* G7.

a. *Coś szerokiego w przekroju, zgrubiałość (2)* : CZelidonijowa wodka ma włośność iże gdy ią profto pułzcza na oczy niedobre/ zaćmione grubością iąkążkolwiek [!] poźłe naprawia ie *FalZioł* II 5a; Trzecia błonka [...] dla gruboŭci [!] á nieiakiey twardości: ktoraby miała nacifkać dzieciątko z ftrony [...] Łożyfka. *FalZioł* V 16.

b. *Może otyłość [czego] (1)* : Piąte [wilkości z niewiasty odchodzq] dla grubości y z ciffnienia ciała/ abowiem zciffnione w dziureczkach ciało/ ani potu/ ani pari z łiebie: nie wypułzcza *FalZioł* V 27v.

c. *Przepęlnienie, wypełnienie [czego] (1)* : pómniąc ná to/ że dycháwicznym siárká wielką pómoc dawa: á co ieffli to z osłábieńia żoładká á grubości iego idzie/ tego niezániechác/ gdyż ták pijác/ iáko y w nich siedząc/ wiátróm/ furowości/ zgádze/ [...] bylo [!] piérwéy dobrze przepurgowan [...] cieplice pomogą. *Oczko* 15.

d. *Trójwymiarowość (1)* : *Superficies*, która może być rzeczóná zwiérzchność/ ieft łzerokość bez miążłzości. *Corpus*, które może być rzeczóno hrubość/ ieft co ma y długość/ y łzerokość/ y miążłzość. *GrzepGeom* C.

3. *Wielkość (o rozmiarach) [czego] (1)* : Piecinig grubością ciáálá/ Ruśin záś czerłtwością nárabiał *StryjKron* 134.

4. *Gęstość, ciężkość, twardość (22)* : *FalZioł* II 2b; gdyż nie roztworzone [wino] nie tak richło fie rozchodzi dla fwey grubości ktorą mą [!] w łobie. *GlabGad* G8v, I2; W cíele ludzkim mieřzkáią przeciwnie łobie żywioły: ogień/ y wodá/ y ziemiá/ y wiátr: [...] ziemiá grubości fwey y fuchości vpułzcza *SkarKazSej* 676b.

grubość czego (4): BOragowa wodkha/ Sercze pořila y grubość krwi czyřci *FalZioł* II 3d, II 3d, IV 44b; Acżkolwiek takowe riby zawłze im łą nie zdrowe gdyż grubością łwego mięřa czynią teź w nich wilgothy grubřze. *GlabGad* I.

a. *Coś gęstego, twardego; grudki, zawiesina (14)* : maia mocz [...] odmiękczać wřzytki twardości z fiadłe/ łcieńcząc grubości *FalZioł* [*7]v; bo kaźde lekarřthwo ktore w łobie ma więřłzą część powietrza nizli inich żywiołów/ ieffth barzo łlathethne bo w łobie niema grubości ziemney *FalZioł* II 4b, [*7], [*7]v, I 1b, II 2c, III 20b; zafię w oleiu czo na łubtelnieyřzego to nalepřzego iefft, á to teź na wirzchu zořtawa, gdiź grubość wřzitka ku dołu ciągnie ktorą fus zową czo fie na dne vtóti. *GlabGad* Kv, I; Záfię melánkolią kliowáte [jedłto] dawa. A ořtátek grubości tho iuź precź odchodzi *RejWiz* 117v.

grubość czego (2): ciężkość pierři oddala/ y grubość flegmy z pierři mocno wyrzucza. *FalZioł* V 81v; gdyż wřzitka iego grubość zwłázcza prochu, w vřtach j w gardle zořtawa na wilgotności fliny. *GlabGad* Cv.

Szeregi: »grubość ani miąższość« (1): vrina popielasta/ grubości ani żadney miąższości zbytniey w fię niebierze. *FalZioł* V 4v.

»ani grubość ani twardość« (1): Iako theż Alpaltum przy kamieniu fie zgęstnieie/ ktemu promiennność zwirzchnich ciał flużą/ tho iest ani żadna grubość ani twardość może przekazić. *FalZioł* I 89c.

5. *Znaczny stopień intensywności [czego]* (2) : *PatKaz* I 11; dla ktorego y ynże wżytko ftworzenye karacz mułymy dla grzecha grubośczy *PatKaz* III 88v.

Synonimy: **1.b.** *głupność, głupstwo, niebacznność, nieobyczajność, nierozum, nietrafność, nieumiejętność, niewiadomość, prostość, prostota; 2. miąższość; 4. gęstość, miąższość, twardość; 5. wielkość.*

Cf **GRUBIJAŃSTWO, GRUBSTWO, [RUBOŚĆ]**

KW